

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

**VESIHUOLTOLAIN TARKISTAMISTYÖRYHMÄN
ESITTÄMÄN VAKIOHYVITYKSEN ARVIOINTI**

3.6.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	3
2.	VAKIOHYVITYSKÄYTÄNTÖJÄ MUILLA TOIMIALOILLA	3
	2.1. Viestintämarkkinalaki	3
	2.2. Sähkömarkkinalaki.....	4
3.	VESIHUOLLON NYKYINEN LAINSÄÄDÄNTÖ SEKÄ TYÖRYHMÄN EHDOTUS	4
	3.1. Voimassa oleva vesihuoltolaki.....	4
	3.2. Vesihuoltolain muutosehdotus.....	5
4.	TARKASTELTAVAT TILANTEET	6
	4.1. Nokian vesiepidemia.....	6
	4.2. Kuopion Veden esimerkkilaskelma ja putkirikko	9
	4.3. Kymen Vesi Oy:n putkirikko	10
	4.4. Pienen kunnan putkirikko	11
5.	VAKIOHYVITYSVERTAILU NYKYISEN JA EHDOTETUN LAINSÄÄDÄNNÖN KESKEN	12
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET	12
7.	SUOSITUKSET	14

Lähteet:

Työryhmämuistio mmm 2010:6, Nokian kaupungin ja Vesilahden kunnan vesihuoltolaitoksen tilinpäätökset sekä Kuopion Veden ja Kymen Veden päätöspöytäkirjat tarkasteltavista kohteista

Haastattelut/puhelinkeskustelut:

Elina Mäenpää, Energiateollisuus ry; Sari Hietala ja Tapio Kauppila, Vesilahden kunta; Kari Kuosmanen, Kuopion Vesi; Maria Heiskanen, Kymen Vesi Oy ja Leena Ketola, Nokian kaupunki.

1. JOHDANTO

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä ehdotti loppuraportissaan (Työryhmämuistio mmm 2010:6) vakiohyvityksen käyttöönottoa vesihuollon keskeytystilanteissa. Vakiohyvityksen määrä riippuisi keskeytyksen pituudesta. Loppuraportista annetuista lausunnoista toivottiin koelaskentoja todellisista häiriötilanteista.

Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta on Juha Menonen Oy suorittanut laskentoja vakiohyvityksen suuruudesta eri häiriötilanteessa. Tarkasteltavaksi kohteeksi on valittu Nokian vesiepidemia sekä kahdessa kaupungissa sattunut putkirikko sekä kuvitteellinen pienen, Vesilahden kunnan vesihuoltolaitoksen veden toimituksen keskeytystilanne. Esimerkkitapaukset käsittelevät talousveden toimittamista ja mm. sen keskeytyksiä. Ehdotettu vakiohyvitys käsittää myös jäteveden johtamisen yhtäjaksoisia keskeytyksiä, joista ei esimerkkejä ole käsitelty.

Tilanteita tarkastellaan nykyisen ja lausunnolla olevien lainkohtien mukaisena. Kantaa ei ole otettu kunkin vesihuoltolaitoksen yleisissä toimitusehdoissa mahdollisesti oleviin muihin säädöksiin.

Laskelmien lisäksi on arvioitu vakiohyvityksen käyttöönoton vaikutuksesta vesihuoltolaitosten talouteen ja huomiot vakiohyvityksen käyttöönoton muista vaikutuksista sekä jatkovalmistelun kannalta huomionarvoiset kehittämisehdotukset ja näkökohdat.

2. VAKIOHYVITYSKÄYTÄNTÖJÄ MUILLA TOIMIALOILLA

2.1. Viestintämarkkinalaki

Laki viestintämarkkinalain muuttamisesta (336/2010) määrittelee 67 b §:ssä, että käyttäjällä (puhelin ja internet) on oikeus vakiokorvaukseen, jonka määrä on vähintään 20 euroa kultakin alkavalta viivästysviikolta, kuitenkin enintään 160 euroa. Oikeus syntyy, kun viestintäpalvelun toimitus on viivästynyt, jos palvelua ei ole toimitettu sovittuna ajankohtana, eikä tämä johdu käyttäjästä tai käyttäjän puolella olevasta seikasta (67 a §, 759/2006).

Oikeutta vakiokorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos teleyritys osoittaa viivästyksen johtuneen sen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta esteestä, jota sen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon sopimusta tehtäessä ja jonka seurauksia se ei ole kohtuudella voinut välttää tai voittaa.

Viestintämarkkinalaki määrittelee myös 67 f §:ssä (759/2006), että käyttäjällä on oikeus vakiohyvitykseen toimituksen keskeytyksessä. Tällöin viestintäpalvelun laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovittuun (67 d §). Vakiohyvityksen määrä on vähintään 20 euroa kultakin alkavalta keskeytysviikolta, kuitenkin enintään 160 euroa. Jos käyttäjälle maksetaan vakiohyvitys, hänellä ei ole oikeutta 1 momentissa tarkoitettuun hinnanalennukseen saman keskeytyksen johdosta.

Käyttökatkoksesta ei saa vakiohyvitystä, jos se johtuu verkon rakennus- ja kunnossapitotöistä. Jos huolto- ja rakennustyöt venyvät yli 48 tunnin, kuluttajalla on oikeus vaatia operaattorilta liittymän perusmaksun yhden kuukauden ajalta tai muuta vastaavaa hyvitystä.

2.2. Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain (386/1995) mukaan vakiokorvaus arvioidaan ja maksetaan automaattisesti ilman eri hakemusta. Vakiokorvaus maksetaan prosentuaalisena hyvityksenä sähkökäyttöpaikan vuotuisesta verkkopalvelumaksusta.

Vakiokorvaus verkkopalvelun keskeytymisen vuoksi 27 f § (444/2003) on seuraava:

Hyvitys on:

- 1) 10 prosenttia, kun keskeytyksen aika on ollut vähintään 12 tuntia mutta vähemmän kuin 24 tuntia;
- 2) 25 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 24 tuntia mutta vähemmän kuin 72 tuntia;
- 3) 50 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 72 tuntia mutta vähemmän kuin 120 tuntia; sekä
- 4) 100 prosenttia, kun keskeytys on ollut vähintään 120 tuntia.

Vakiokorvauksen enimmäismäärä verkkopalvelun keskeytymisen johdosta on enintään 700 euroa. Katkoajat lasketaan yhteen, jos sähköä katkojen välissä on ollut saatavilla alle kaksi tuntia. Keskeytysaika alkaa heti, kun vika on tullut verkkoyhtiön tietoon joko sähköverkon käytönvalvontajärjestelmästä tai sähkökäyttäjän ilmoituksesta ja päättyy, kun vika on saatu korjattua.

Vakiohyvitys sisältää sähkö- ja arvonlisäverot eikä sille ole määritetty alarajaa. Epäselvyyttä lain tulkinnassa on aiheuttanut erityisesti tänä talvena katkonaiset peräkkäiset keskeytykset ja niiden yhteen laskeminen. Esimerkiksi keskeytys on 13 tuntia ja sähkö kytkeytyy 2 tunniksi ja katkeaa uudelleen.

3. VESIHUOLLON NYKYINEN LAINSÄÄDÄNTÖ SEKÄ TYÖRYHMÄN EHDOTUS

3.1. Voimassa oleva vesihuoltolaki

Vuonna 2001 voimaan tullut vesihuoltolaki (119/2001) sisältää säännökset vesihuollon virheestä aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta ja hinnanalennuksesta.

Vesihuoltolain 28 § käsittelee vesihuoltolaitoksen korvausvastuuta, joka johtuu vesihuollossa olleesta virheestä. Vesihuoltolain 27 §:n mukaan vesihuollossa on virhe, kun veden laatu, toimitustapa tai vesihuoltolaitoksen palvelu ei vastaa sitä, mitä sopimuksen tai säädösten perusteella voidaan odottaa. Vesihuollossa on virhe myös silloin, kun se on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt, jollei keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

Vahingonkorvauksen, jota maksetaan asiakkaalle syntyneistä vahingoista, lisäksi asiakkaalla on oikeus saada virhettä vastaava hinnanalennus. Vesihuollossa on virhe, kun veden laatu, toimitustapa tai vesihuoltolaitoksen palvelu ei vastaa sitä, mitä sopimuksen tai säädösten perusteella voidaan odottaa. Virhe on myös, kun palvelu on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt. Hinnanalennuksen määrä on vesihuoltolain 27 §:n mukaan vesihuollon keskeytyksestä vähintään 2 viikkoa vastaava osuus vuotuisesta perusmaksusta. Hinnanalennuksen määrä ei voi ylittää palvelusta perittävää hintaa.

3.2. Vesihuoltolain muutosehdotus

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä (työryhmämuistio mmm 2010:6) katsoo, että nykyinen vesihuollon virheeseen, hinnanalennukseen ja vahingon korvaukseen perustuva hyvitys- ja korvaussääntely on tulkinnanvarainen ja että ylivoimaisen esteen suhde siihen on epäselvä.

Työryhmä ehdottaa selkeyttävänä uutena pykälänä vesihuoltolaissa säädettäväksi vakiohyvityksestä, jonka laitos olisi velvollinen suorittamaan asiakkaille talousveden toimittamisen tai jäteveden johtamisen yhtäjaksoisesta, vähintään 12 tuntia kestäneestä, keskeytyksestä. Ko. tilanteisiin rinnastettaisiin myös sellainen ajanjakso, jonka aikana laitoksen toimittamaa talousvettä ei voitaisi lainkaan käyttää tavanomaisiin käyttötarkoituksiin.

Vakiohyvityssääntelyllä ei olisi vaikutusta VHL:n 27 §:n 1 momentissa tarkoitettuun vesihuollon virheen määritelmään eikä VHL 28 §:ssä säädettyyn vahingonkorvaukseen.

Esityksen tarkoituksena on sekä asiakkaiden oikeusaseman parantaminen vesihuoltopalveluiden keskeytystilanteissa että vesihuoltopalveluiden toimitusvarmuuden lisääntyminen. Ajatuksena on, että keskeytyksistä maksettavat hyvitykset kannustaisivat vesihuoltolaitoksia kehittämään entistä varmempia jakelujärjestelmiä ja ylläpitämään korjausvalmiuksia.

Vakiohyvitystä rajattaisiin määrittelemällä laissa vesihuollon ylivoimainen este, jonka avulla selvennettäisiin vesihuoltolaitosten vastuita suhteessa vedenkäyttäjiin ja samalla myös laitosten tarvetta varautua erityistilanteisiin. Ylivoimaisella esteellä tarkoitettaisiin tilanteita, joissa este on vesihuoltolaitoksen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Ylivoimaisia esteitä voisivat olla esimerkiksi työtaistelutilanne, luonnononnettomuus, viranomaisten toimista syntyvä este tai valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitettut poikkeusolot. Myös vesihuoltoputken vaurioituminen maansiirtotöiden yhteydessä tai laitokseen kohdistuva vahingonteko olisivat laitoksen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevia esteitä.

Vakiohyvityksen määrä on esitetty sidottavaksi vesihuollon keskeytysajan perusteella tiettyihin prosenttiosuuksiin (4, 8, tai 10 %) vuotuisista käyttö- ja perusmaksuista. Lisäksi on esitetty säädettäväksi vakiohyvityksen enimmäismäärästä, joka voisi olla 1000 €.

Vakiohyvityssääntelyllä ei olisi vaikutusta nykyisin laissa säädettyyn vesihuollon virheen määritelmään eikä vahingonkorvaukseen.

4. TARKASTELTAVAT TILANTEET

Tarkasteltavat tilanteet ovat valittu erilaiset tilanteet ehdotetun vakiohyvityksen käyttöönoton monipuoliseksi laskemiseksi.

Tarkistamistyöryhmän esityksessä on esitetty esimerkkilaskelmat, mihin ehdotetut vesihuollon keskeytykseen perustuvat hinnan-alennuksen ja vakiohyvityksen prosenttiosuudet johtaisivat keskimääräisessä omakoti- ja kerrostalossa seuraaviin hyvityksiin:

Esimerkki 1: omakotitalo, 3 asukasta, vedenkulutus 120 m³/v

Keskimääräiset vuotuiset käyttö- ja perusmaksut (vesi- ja jätevesi) = 456,42 €/v (sisältää alv:n)

Vesihuollon keskeytykseen perustuvan hyvityksen vähimmäismäärä (sisältää alv:n):

2 % = 9,13 €

≥ 12 - 48 h; 4 % = 18,27 €

48 h-viikko, 8 % = 36,51 €

≥ viikko; 10 % = 45,64 €

lisäviikot / + 2 % / viikko

Vakiohyvityksen enimmäismäärällä (1 000 €) ei ole merkitystä.

Esimerkki 2: kerrostalo, 30 huoneistoa, 75 asukasta, vedenkulutus 5 000 m³/v

Keskimääräiset vuotuiset käyttö- ja perusmaksut (vesi- ja jätevesi) = 16 430,69 €/v (sisältää alv:n).

2 % = 328,61 €

≥ 12 - 48 h; 4 % = 657,23 €

48 h-viikko; 8 % = ~~1 314,46~~ € -> enimmäismäärä 1 000 €

≥ viikko; 10 % = ~~1 643,07~~ € -> enimmäismäärä 1 000 €

lisäviikot / + 2 % / viikko.

Laskelmien perusteella vakiohyvityksen enimmäismäärä rajoittaisi asunto-osakeyhtiöissä verraten pian vakiohyvityksen määrää.

Esimerkkilaskelmat on laskettu keskimääräisillä veden kulutuksilla omakotitalolle, rivitalolle ja kerrostalolle. Teollisuuden ja muiden kulutus vaihtelee huomattavasti keskenään, joten niitä ei tarkastella.

4.1. Nokian vesiepidemia

4.1.1 Tapahtuman tausta

Nokian vesiepidemia alkoi keskiviikkona 27.11.2007. Syy vesijohtoverkoston likaantumiseen selvisi perjantaina 30.11.2007, jolloin annettiin keittokehotus koskien koko keskusta-alueen vesijohtoverkoston asiakkaita (n. klo 12.00). Joulukuun 5. pv sattuneen runkojohdon (n. klo 04.00) rikkoontumisen jälkeen annettiin täydellinen veden käyttökielto, joka purettiin 7.12.2007 klo 8.00. Rikkoontunut kohta sijaitti vesilaitokselta keskustaan johtavalla johto-osalla.

Samanaikaisesti määritettiin puhtaana säilyneen ja saastuneen vesijohtoverkoston osat. Puhtaana säilyneen verkosto-osan veden keittokehotus purettiin 12.12.2007 klo 8.00.

Likaantuneella alueella keittokehotus purettiin vaiheittain ja koko alueella se poistui lopullisesti 18.2.2008 ja klooripitoisuus määrättiin vielä pidettäväksi tasolla 2,5 mg/l helmikuun loppuun asti.

4.1.2. Vesihuoltolain mukainen hyvitys keskeytyksestä, hinnanalennus

Vesihuoltolain 27 §:n määrittelee vesihuollon virheestä, keskeytyksestä johtuvan hinnanalennuksen suuruuden, joka on vähintään kahden (2) viikon osuus vuotuisesta perusmaksusta.

Puhtaalla alueella hinnanalennuksen suuruus olisi ollut vv. 2007 ja 2008 hinnastojen mukaan jäljempänä esitetty, jos keskeytysajanjaksoksi tulkitaan koko keittokehotusaika ja korkean klooritason jaksot. Lisäksi hinnanalennus on laskettu kaikille viikoille (maksimimäärä). Hinnanalennuksen määrä vaatii tapauskohtaisen päätöksen.

Puhtaana säilynyt alue (28.11. - 12.12.2007; 2 vk+1 vk = 3 vk) (sisältää alv:n):

-omakotitalo	1,42 €
-rivitalo	17,04 € ja
-kerrostalo	19,89 €

Likaantunut alue (28.11.2007 - 28.2.2008; yht. 13 vk, joista 5 vk v. 2007 ja 8 vk v. 2008) (sisältää alv:n):

-omakotitalo	2,37 + 4,50 = 6,87 €
-rivitalo	28,41 + 47,73 = 76,13 € ja
-kerrostalo	33,15 + 55,70 = 88,85 €.

Lain mukainen vähintään 2 viikon hyvitykset ovat puhtaana ja likaantuneen alueen kiinteistöille seuraavat (sisältää alv:n) :

-omakotitalo	0,95 €
-rivitalo	11,36 € ja
-kerrostalo	13,26 €.

4.1.3. Toteutunut hyvitys

Nokialla hyvitetiin puhtaana säilyneen alueen osalta joulukuun 2007 käyttö- ja perusmaksut lisättyinä marraskuun 3 päivän hyvitys tammikuun 1.-3.1.2008 päivistä.

Likaantuneen alueen kiinteistöjen osalta hyvitys koski joulukuun lisäksi tammi- ja helmikuun sekä maaliskuun 3 ensimmäistä päivää.

Perusteluna lainsäädäntöä suuremmalle hinnanalennukselle oli mm. lainsäädännön määrittelemän alennustason alhaisuus verrattuna asiakkaiden, kuntalaisten kokemiin haittoihin. Siinä huomioitiin myös osin veden keittämisen sähkökuluja sekä veden noutoon että veden juoksutukseen liittyviä kustannuksia. Hinnanalennus sisältää myös korvauksia. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti kyseessä on palvelun hinnanalennus (Nokian kaupunginhallitus 4.2.2008, § 34).

Tarkastelu tehdään keskimääräisiin kulutuksiin verraten.

Nokiolla omakotitalon keskimääräinen veden vuosikulutus on 120 m³/v, rivitalon 1 200 m³ ja kerrostalon 2 000 m³.

Veden ja jäteveden käyttömaksut ja perusmaksut yhteensä v. 2007 olivat (sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	= 120 x 3,35 + 12 x 2,05	= 426,60 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	= 1 200 x 3,35 + 12 x 24,62	= 4 315,44 €
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	= 2 000 x 3,35 + 12 x 28,73	= 7 044,76 €

Veden ja jäteveden käyttömaksut ja perusmaksut yhteensä v. 2008 olivat (sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	= 120 x 3,56 + 12 x 2,44	= 456,48 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	= 1 200 x 3,56 + 12 x 25,85	= 4 582,20 €
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	= 2 000 x 3,56 + 12 x 30,17	= 7 482,05 €

Toteutunut hinnanalennus (hyvitys) oli keskimääräisillä kulutuksilla laskien (5 vk)(sisältää alv:n):

Puhtaana säilynyt alue:

-omakotitalo (120 m ³ /v)	41,02 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	414,92 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	677,38 €.

Likaantunut alue (28.11.2007 - 28.2.2008; yht. 13 vk, joista 5 vk v. 2007 ja 8 vk v. 2008) (sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	41,02 + 70,23	= 111,25 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	414,92 + 704,95	= 1 119,87 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	677,38 + 1 151,08	= 1 828,46 €.

4.1.4. Ehdotetun vakiohyvityksen mukainen hyvitys

Työryhmän ehdottaman vedenjakelun keskeytyksestä seuraavan vakiohyvityksen suuruus on aikaisemmin esitetyin perustein (toteutuneen) laskien (maksimimäärä) puhtaana säilyneenä alueella 2 vk osuus eli 10 % vuotuisista käyttö- ja perusmaksuista + 2 % (aikaväli 28.11 - 12.12.2007).

Likaantuneella alueella hyvitys on vastaavasti 10 % lisätynä 4 x 2 % osuudella vuodelta 2007 ja 8 x 2 % vuodelta 2008 (aikaväli 28.11.2007 – 28.2.2008).

Puhtaana säilynyt alue (2 vk = 10 % + 2 %) (sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	51,19 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	517,85 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	845,38 €.

Likaantunut alue (28.11.2007 - 28.2.2008; yht. 13 vk, joista 5 vk v. 2007 ja 8 vk v. 2008 = puhtaana säilyneen alueen hyvitys + (3+8) x 2 %)(sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	51,19 + 98,63	= 149,82 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	517,85 + 992,06	= 1 509,93 € → 1 000 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	845,38 + 1 619,82	= 2 465,20 € → 1 000 €.

Vuonna 2007 Nokian vesihuoltolaitoksen 5 802 liittyyjästä omakotitaloja oli 4 928 ja rivi- ja kerrostaloja yhteensä 434 kpl.

Liittyyjistä omakotitaloja oli v. 2007 – 2008 keskimäärin 85 % ja rivi- ja kerrostalojen osuus oli 7,5 %.

Nokialla myönnetyn hinnanalennuksen määrä vuosina 2007 ja 2008 oli yhteensä 619 467 € (sisältää alv:n) (507 760 €, alv 0 %).

Hyvitettäviä vesimaksulaskuja, liittyyjiä oli 4 617 kpl, joista kuukauden (joulukuun 2007) hyvityksen kaikista maksuista sai 2 363 liittyyjää ja kolmen kuukauden hyvityksen 2 254 liittyyjää.

Vastaavasti vedenkulutuksen suhteen laskettuna vuosikulutuksesta 1 619 000 m³ omakotitalojen osuus on 31 % ja rivi- sekä kerrostalojen osuus 41 %.

4.2. Kuopion Veden esimerkkilaskelma ja putkirikko

Kuopion Vedessä on laskettu tarkistamistyöryhmän esityksessä olevan esimerkin mukaisesti vakiohyvityksen vastaavat määrät Kuopion Veden taksan ja keskimääräisen kulutuksen mukaisena (johtokunta 8.9.2010, § 46).

Ehdotetut vesihuollon keskeytykseen perustuvat hinnanalennuksen ja vakiohyvityksen prosenttiosuudet johtaisivat keskimääräisessä omakoti- ja kerrostalossa seuraaviin hyvityksiin:

Esimerkki 1: omakotitalo, 3 asukasta, vedenkulutus 120 m³/v

Keskimääräiset vuotuiset käyttö- ja perusmaksut (vesi- ja jätevesi) 1.7.2010 voimaan tulleen hinnaston mukaan laskettuna = 482,56 €/v (sisältää alv:n)

Vesihuollon keskeytykseen perustuvan hyvityksen vähimmäismäärä:

2 % = 9,65 €

Keskeytysaika / hyvitysprosentti = hyvityksen määrä:

≥ 12 - 48 h / 4 % = 19,30 €

48 h-viikko / 8 % = 38,60 €

≥ viikko / 10 % = 48,26 €

lisäviikot / + 2 % / viikko

Esimerkki 2: kerrostalo, 30 huoneistoa, 75 asukasta, vedenkulutus 5000 m³/v

Keskimääräiset vuotuiset käyttö- ja perusmaksut (vesi- ja jätevesi) 1.7.2010 voimaan tulleen hinnaston mukaan laskettuna = 16 787,78 €/v (sisältää alv:n)

Vesihuollon keskeytykseen perustuvan hyvityksen vähimmäismäärä:

2 % = 335,76 €.

Keskeytysaika / hyvitysprosentti = hyvityksen määrä:

≥12 - 48 h / 4 % = 671,51 €

48 h-viikko / 8 % = ~~1343,02~~ € -> enimmäismäärä (1 000 €)

≥ viikko / 10 % = ~~1678,78~~ € -> enimmäismäärä (1 000 €)

lisäviikot / + 2 % / viikko.

Tarkastelun kohteena oli myös Kuopion Veden toiminta-alueella Itkonniemenkadulla sattunut vesijohtovuoto 24.1.2004, mikä aiheutti vesijohtovedessä laaja-alaisen veden laatuhäiriön. Raudan ja mangaanin värjäämä vesi ehti aiheuttaa, mittavasta tiedottamisesta huolimatta, vahinkoa muutamien kotitalouksien pyykille. Yhdeksän henkilöä lähetti korvausanomuksen. Korvausanomusten yhteissumma oli 1 436,70 €. Vaatteiden kärsimät vauriot tarkastettiin pistokoeluentoisesti.

Lisäksi välitöntä vahinkoa oli aiheutunut kahdelle yritykselle, joiden arvonlisäveroton korvausanomusten yhteissumma oli 881,69 €.

Vesihuoltolaitoksen on, vesihuoltolain mukaisesti korvattava asiakkaalle vesihuollossa olevasta virheestä aiheutunut taloudellinen vahinko.

Kyseessä ei ole vesihuollon keskeytyksen tilanne, joten vakiohyvityksen ei voida katsoa koskevan ko. tapausta.

4.3. Kymen Vesi Oy:n putkirikko

Arvioinnin kohteena on myös Kymen Vesi Oy:n verkostossa v. 2009 sattunut, keittokehotukseen johtanut putkirikko sekä samaa aluetta koskevat useat lyhyet vedenjakelukatkokset.

10.2.2009 klo 17 tapahtui putkirikko työmaalla, jonka yhteydessä annettiin varmuuden vuoksi keittokehotus 13.2.2009 klo 9.25 asti. Lisäksi tapahtumaa seuranneen muutaman kuukauden aikana tapahtui lukuisia lyhyitä vedenjakelukatkoksia, joista osa oli suunniteltuja, liitostöihin liittyviä ja osa yllättäviä. Katkosten vuoksi verkoston ylimmillä kohdilla kiinteistöt kärsivät verkostoon päässeestä ilmasta.

Alueen laajuus oli n. 260 kiinteistöä asemakaava-alueella ja haja-asutusalueella. Lisäksi n. 100 kiinteistön vesihuolto-osuuskunta.

Päätetty hyvityksen määrä oli 2 kuukauden perusmaksut. Summa oli omakotitalolle 27,04 € (sisältää alv:n) ja vesiosuuskunnalle 676,32 € (sisältää alv:n).

Samalla hyvityksen laajuudella ehdotetun vakiohyvityslaskelman mukaisena 2 kuukauden vakiohyvitys (10 % vuosimaksuista + 2 % x 7) olisi ollut oletetun keskikulutukseltaan 120 m³/v omakotitalolle 120 x 3,28 €/m³ + 12 x 2 x 6,76 € = 555,84 € vuosimaksusta 92,64 €. Vastaavasti vesiosuuskunnalle annettava 2 kk vakiohyvitys on 100 x 120 x 3,28 + 2 x 12 x 169,08 = 43 417,92 € vuosimaksusta 10 420,30 €. Vesiosuuskunnan summa on huomattavan suuri verrattuna toteutuneeseen hyvitykseen. Veden toimituksen keskeytys ja täten vakiohyvityksen toteutuminen on laskettu keittokehotuksen alaiselle vedelle.

Veden toimituksen keskeytystä ei ole tapahtunut.

Oletuksena on, että kuluttajat ovat omakotitaloja laskelman mukaisella keskikulutuksella.

4.4. Pienen kunnan putkirikko

Pienen kunnan vakiohyvitystä tarkastelukohteena on Vesilahden kunnan vesihuoltolaitos, joka ostaa veden Lempäälästä ja johtaa jätevetensä Lempäälään. Vesihuoltolaitos koostuu vesijohtoverkostosta ja paineenkorottamoista sekä jätevesiviemäriverkostosta ja siihen liittyvistä jätevedenpumppaamoista.

Vesilahden kunnan vesihuoltolaitos, jossa liittyjiä on 830 kpl, jakaantuu kolmeen ”kylä keskuksen” Kirkonkylään, Narvaan ja Koskenkylään.

Kirkonkylässä omakotitalojen osuus on 460 kpl ja rivitalojen 25 kpl. Narvassa vastaavasti omakotitaloja 115 kpl ja rivitaloja 15 kpl. Koskenkylässä omakotitalojen osuus on 127 ja rivitalojen 2 kpl.

Omakotitalojen veden keskikulutus on 120 m³/v ja rivitalojen 340 m³/v.

Veden ja jäteveden käyttömaksut v. 2010 ovat yhteensä 4,35 €/m³ (sisältää alv:n) ja perusmaksu 73,8 €/v (sisältää alv:n).

Ehdotetun vakiohyvityksen mukainen hyvitys tapaukselle, jossa veden toimitus keskeytyy Kirkonkylässä 2 vk ajaksi. Hyvitys on tällöin keskimäärin (sisältää alv:n):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	71,50 €
-rivitalo (340 m ³ /v)	177,48 €.

Vakiohyvityksen enimmäismäärällä (1000 €) ei ole vaikutusta kyseisessä tapauksessa.

Vakiohyvityksen määrä koko alueelta on tällöin yhteensä 32 890 € + 4 437 € = 37 327 € (sisältää alv:n), jonka veroton osuus on 30 347 € (alv 0 %).

Kunnan vesihuoltolaitoksen tuotot (vesi- ja jätevesi) v. 2010 olivat 393 092 €, josta laskelman mukainen 2 vk:n vakiohyvitys muodostaa 7,7 %.

Todennäköisempi vakiohyvityksen tilanne on vuorokauden mittainen keskeytys veden toimituksessa, jolloin vakiohyvitys on keskimäärin em. alueella (4 %):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	23,83 €
-rivitalo (340 m ³ /v)	62,11 €.

Vakiohyvityksen määrä koko alueelta on tällöin yhteensä 10 961,80 € + 1 552,75 € = 12 514,55 € (sisältää alv:n), jonka veroton osuus on 10 174,43 € (alv 0 %). Kyseisen hyvityksen osuus vesimaksutuloista on 3 %.

5. VERTAILUT NYKYISEN JA EHDOTETUN LAINSÄÄDÄNNÖN KESKEN, VEDEN KESKEYTYSTILANNE

Nykyisessä ja ehdotetussa lainsäädännössä asiakkaan tulee erikseen hakea keskeytystilanteen hinnanalennusta tai vakiohyvitystä.

Nokialla taloudellisen vertailulaskelman tekemistä haittaa vesiepidemiasta syntyneet/syntyvät kustannukset, joita ei voi yhteismitallisesti verrata muiden tapauksen kanssa. Sen lisäksi, että veden ja jäteveden maksutulot pienevät, syntyy kustannuksia mm. puhdistus- ja kunnossapitotöistä sekä tilapäisjärjestelyistä.

Nokialla toteutuneet vesimaksujen hinnanalennuksen, hyvityksen vaikutuksista ja niiden jakautumisesta eri vuosille on tehty laskemalla yhteen vesihuoltolaitoksen vuosien 2007 ja 2008 liikevaihdot $4\,978\,873,40\text{ €} + 5\,160\,258,81\text{ €} = 10\,139\,132,21\text{ €}$, josta vesilaskuhyvitykset $507\,760\text{ €}$ muodostavat 5 %. Vaikutus oli kuitenkin hyvin suuri, sillä vesiepidemian aiheuttama menojen lisäys oli v. 2007 yhteensä $1\,474\,040\text{ €}$ ja v. 2008 vastaavasti $1\,410\,065\text{ €}$.

Esimerkkitapausten mukaisesti veden toimituksen keskeytymisen vaikutusta menoihin, niiden lisääntymiseen on arvioitu tapauskohtaisesti. Tapaukset ovat yksilöllisiä ja saattavat vaihdella huomattavasti.

Kotkan Veden putkirikon vakiohyvityslaskelma osoittaa suuntaa antavasti, mikä vaikutus vakiohyvityksellä vastaavasti olisi vesiosuuskunnalle, jos veden toimituksen keskeytys on pitkäaikainen. Myös pienen kunnan vesihuoltolaitoksen talouteen vakiohyvityksen toteutumisella voi olla suuri vaikutus.

Asian käsittelyn yhteydessä on Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmässä todettu, että vakiohyvitys selventää vesihuollon keskeytymisen seurauksia ja parantaa vesihuoltopalvelujen toimitusvarmuutta. Vakiohyvityksen määrän mitoitus pitäisi työryhmän näkemyksen mukaan olla kannustava välttämään vähintään 12 tunnin vesihuollon keskeytyksiä, mutta toisaalta ei saa horjuttaa vakavasti vesihuoltolaitoksen taloutta keskeytystilanteessa.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Työryhmän ehdotuksen mukaan yhtäjaksoiseen vesihuollon vähintään 12 tunnin keskeytykseen rinnastetaan myös se, mikäli talousvettä ei voi käyttää tavanomaisiin käyttötarkoituksiin.

Tavanomaisten käyttötarkoitusten määrittäminen on tulkinnanvarainen esim. veden keittämisen ennen käyttöä tai juoksuttamisen (veden virheen) suhteen. Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan näkemykset saattavat poiketa toisistaan myös keskeytyksen ajan pituuden osalta. Talousveden klooritason nostossa, mikä saattaa liittyä varmuustoimenpiteenä veden laatuhäiriöön tai sen epäilyyn, tulee esille esimerkiksi klooriallergiikkojen veden käyttö tavanomaisiin käyttötarkoituksiin.

Jos vakiohyvitykseen sovelletaan tilannetta, jolloin sitä ei voi käyttää tavanomaisiin tarkoituksiin, tulisi vakiohyvitys myöntää hakemuksesta. Tällöin mahdolliset tulkinnanvaraisuudet tulee käytyä läpi. Mikäli vakiohyvitys myönnetään tilanteesta, jolloin vetää ei voida toimittaa, voidaan vakiohyvitys myöntää ilman hakemusta.

Vesihuollon keskeytystilannetta, kun vettä ei toimiteta, vakiohyvitys selventää selkeillä aikarajoilla.

Vähintään 12 tunnin aikarajan kuluessa kyetään normaalitilanteessa korjaamaan vesihuollon keskeytyksen tilanne suuressa osassa tapauksia. Nokian vesiongelma oli poikkeus. Poikkeuksen tekee myös tilanne talousveden osalta, kun laitos on yhden vedenottamon tai runkojohtodon varassa. Jälkimmäinen tilanne on esim. vesiosuuskunnalla, jolla ei ole omaa vedenottamaa.

Taloudelliset vaikutukset esimerkitapauksissa ovat huomattavat vesiosuuskunnan tai pienen vesihuoltolaitoksen talouteen jo yli 48 tunnin veden toimituskatkoksissa. Vesilahden kunnan laskuesimerkissä 2 viikon jakson vakiohyvityksellä 7,7 % tuloista jää saamatta (hyvitetään). Vuorokauden vakiohyvityksen suuruus on vastaavasti 3,3 % vuosimaksutuloista. Vakiohyvityksen maksimileikkurilla (1 000 €) ei ole merkitystä asiakasrakenteesta, omakoti- ja rivitaloasiakkaista johtuen.

Isommilla laitoksilla vakiohyvityksen vaikutuksella talouteen ei ole suurta merkitystä. Vesihuollon keskeytyksen tilanteen voidaan olettaa rajoittuvan pienelle osalle toiminta-aluetta ja laitosten varautuminen tilanteisiin on yleisesti ottaen pienempiä laitoksia parempi, jolloin keskeytystilanne saadaan korjattua 12 tunnin aikana.

Nokialla vesiepidemiassa veden toimituksen keskeytys voi lakiehdotuksen mukaisena tulkita toteutuneen puhtaan veden alueella 2 vrk mittaisena, kun putkirikon yhteydessä määrättiin veden täydellinen käyttökielto 5.12.2007. Likaantuneella alueella edellä olevan lisäksi vettä ei saanut käyttää suoritettun verkoston tehopuhdistuksen yhteydessä. Alueittain tehdyn toimenpiteen kesto oli n. 2 vrk asiakasta kohti. Toisin sanoen keskeytys veden toimituksessa likaaantuneella alueella kesti yhteensä 4-5 vrk. Muuten veden käyttö oli rajoituksin mahdollista.

Vakiohyvitys on tällöin keskimäärin puhtaana säilyneellä alueella (4 %):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	17,06 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	172,62 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	281,79 €.

Likaantuneella alueella keskimäärin (4 % v. 2007 ja 8 % v. 2008):

-omakotitalo (120 m ³ /v)	17,06 + 18,26 =	35,32 €
-rivitalo (1 200 m ³ /v)	172,62 + 183,29 =	355,91 € ja
-kerrostalo (2 000 m ³ /v)	281,79 + 299,28 =	581,07 €.

Keskeytys koskee myös jäteveden johtamisen tilannetta ja siitä aiheutuvaa vakiohyvitystä.

Vesihuoltolain tarkistamisryhmässä esitetyt perusteet vakiohyvityksen käyttöönotolle vesihuoltolaitosten toimintavarmuuden parantamiseksi konkretisoivat vesihuollon keskeytyksestä asiakkaille hyvitetävät kustannukset. Kustannukset ovat nykyistä suurempia. Asiakkaan ja laitoksen osalta hyvitys on läpinäkyvä. Kustannukset voidaan laskea yhdenmukaisesti. Aikarajat ja ensimmäiset 12 tuntia ohjaavat panostamaan vesihuollon keskeytystilanteen alun hoitoon. Selkeät summat ja aikarajat konkretisoivat vakiohyvityksen kautta vesihuoltolaitoksen toimintavarmuuden parantamista ja suunnittelua varautumis- ja erityistilannetoimenpiteiden ohella. Pienten vesihuoltolaitosten ja osuuskuntien erityisasiakkaat (elintarvike, karjatilat tai vastaavat) voivat muodostua vakiohyvitystapauksessa suureksi kustannukseksi. Jos vesihuoltolaitoksen toimintavarmuus on riippuvainen yhdestä runkojohtoyhteydestä tai vedenottamosta, toimintavarmuuden suhteen ei lyhyellä aikavälillä ole paljon tehtävissä investointitarpeista johtuen. Varayhteyksien tai uusien vedenottamoiden investointikustannukset voivat olla isoja.

Toimintavarmuuden tarkastelu tulee kattaa mm. erityisasiakkaat ja vesihuoltolaitoksen valmiuksien ja veden toimittamisen mahdollisuuksien määrittäminen keskeytyksen kattaessa laitoksen kaikki asiakkaat. Erityisasiakkaiden kanssa tulee käydä etukäteen läpi mahdolliset keskeytystilanteet ja tarvittavat toimenpiteet vesihuollon keskeytystilanteessa.

Vakiohyvityksen alarajaa ei tarvittane ja harvoin 1000 euron yläraja toteutunee. Isompien vesihuoltolaitosten osalta vakiohyvityksen merkitys laitoksen kokonaistalouden kannalta ei ole niin merkittävä kuin pienten laitosten osalta. Pienten vesihuoltolaitosten talouteen merkitys voi olla suuri ja toteutumisen todennäköisyys suurempi kuin isommissa laitoksissa. Tämän perusteella vakiohyvityksen maksimimäärän sitominen suoraan laitoksen kokoon ei ole perusteltua eikä muukaan erilaisten kiinteistöjen tai tapausten porrastaminen. Tilanne on määriteltävissä erillisellä tarkastelulla.

Vesihuoltolaitoksen tulee tehdä toimintavarmuuden tarkastelu ja yhteistyössä viranomaisen (esim. ELY-keskus) kanssa selvittää tilanteet, mitkä ovat laitoksen toimintamahdollisuudet vesihuollon keskeytyksen eri tilanteissa. Tällöin selvitetään esim. koko asiakaskuntaa koskevan vakiohyvityksen tilanne ja määritetään etukäteen vakiohyvityksen maksimirajat suhteessa liikevaihtoon. Tämä voisi olla esim. 5 -10 % liikevaihdosta.

Lisäksi vakiohyvityksen kohdistuminen myös jäteveden johtamisen keskeytykseen ohjaa vesihuoltolaitoksia panostamaan jäteveden johtamisen ja käsittelyn toimintavarmuuden parantamiseen.

7. SUOSITUKSET

Veden tavanomaisen käyttötarkoituksen määrittämisen tulkinnanvaraisuudesta johtuen vakiohyvitys tulisi rajata koskemaan veden keskeytystä, tilannetta, jolloin vettä ei kuluttajalle tule. Tällöin vakiohyvitys myönnetään ilman hakemusta.

Talousveden käyttötarkoituksen rajoitukset (virhe tms.)puolestaan voidaan käsitellä olemassa olevan lainsäädännön mukaisesti virhe- ja vahingonkorvausasia hakemuksesta.

Laitosten tulee käydä läpi toimintavarmuus ja tehdä selvitys viranomaiselle (esim. ELY-keskus). Viranomaisen päätöksellä määritetään laitoksen tarvittaessa myöntämän vakiohyvityksen maksimimäärä keskeytystilanteessa, joka voi olla esim. 5 -10 % liikevaihdosta. Selvityksessä huomioidaan myös erityisasiakkaat. Automaattisesti vesihuoltolaitoksen koon mukaan määrättäviin hyvitysten leikkauksiin ei ole syytä mennä vaan tehdä se erillisin tarkasteluin vesihuoltolaitoksen mahdollisuudesta selvittää vesihuollon keskeytyksestä.

Vesihuoltolakiin sisällytettävästä veden toimittamisen ja jäteveden johtamisen keskeytyksestä seuraavasta vakiohyvityksestä on tiedotettava selkeästi ja monipuolisesti vesihuoltolaitoksille.

Tampere 3.6.2011

Juha Menonen
DI